Od Abrahama, hebrajskiego patriarchy, który opuścił Mezopotamię, przez Jakuba, który otrzymał imię Izrael po nocnej walce z tajemniczą postacią boską, aż po Judę, którego imię dało początek określeniu „Żyd", oraz Jozuego, człowieka, który poprowadził naród wybrany do Ziemi Obiecanej. Biblijne, historyczne i teologiczne wyjaśnienie, które pozwala zrozumieć korzenie naszej wiary.

Istnieją słowa, których używamy na co dzień, nie zastanawiając się nad ich prawdziwym znaczeniem. W Biblii, w historii Kościoła i we współczesnych rozmowach nieustannie spotykamy takie określenia jak Hebrajczyk, Izraelita, Żyd czy Izraelczyk. Często używa się ich tak, jakby były synonimami, podczas gdy w rzeczywistości mają odmienne pochodzenie, znaczenie i kontekst historyczny.

Rozróżnienie to nie jest sprawą drugorzędną ani zwykłym ćwiczeniem erudycyjnym. Ma ono zasadnicze znaczenie dla właściwego rozumienia Pisma Świętego, śledzenia rozwoju Starego Przymierza i dostrzeżenia, w jaki sposób Bóg przygotowywał przez kolejne pokolenia przyjście naszego Pana Jezusa Chrystusa.

Dlaczego Abraham jest nazywany Hebrajczykiem? Jaki związek ma to słowo z przekroczeniem rzeki Eufrat? Dlaczego Jakub otrzymał imię Izrael po nocnej walce z tajemniczą postacią, którą samo Pismo Święte wiąże z Bogiem? Co oznacza imię Juda i w jaki sposób dało ono początek określeniu Żyd? Jaką rolę odegrał Jozue w historii Izraelitów?

Są to pytania ze sobą powiązane, ale każde prowadzi nas do innego momentu historii zbawienia.

Aby je zrozumieć, musimy zacząć od jednego zasadniczego wyjaśnienia: **Abraham, Jakub, Juda i Jozue nie pełnili tej samej funkcji ani nie należeli do tego samego pokolenia.** Abraham był patriarchą obietnicy; Jakub otrzymał imię Izrael; Juda był jednym z jego synów i przodkiem pokolenia noszącego jego imię; natomiast Jozue był następcą Mojżesza, któremu powierzono zadanie poprowadzenia Izraelitów do Kanaanu.

Historia tych postaci pozwala nam rozróżnić trzy wielkie określenia:

- **Hebrajczyk:** starożytne określenie związane z patriarchami, a szczególnie z Abrahamem.
- **Izraelita:** nazwa pochodząca od Izraela, nowego imienia Jakuba, określająca jego potomków.
- **Żyd:** słowo wywodzące się od Judy oraz późniejszego historycznego rozwoju królestwa i ludu Judy.

Nie są to trzy całkowicie niezależne narody. Są to określenia związane z tą samą historią, ale powstałe w różnych okolicznościach.

Przede wszystkim jednak należą do historii, która z chrześcijańskiego punktu widzenia znajduje swoje wypełnienie w Jezusie Chrystusie.

---

1. ABRAHAM: HEBRAJSKI PATRIARCHA I CZŁOWIEK, KTÓRY WYRUSZYŁ KU ZIEMI OBIECANEJ

Aby zrozumieć pochodzenie określenia Hebrajczyk, musimy cofnąć się do Abrahama, jednej z najważniejszych postaci całego Pisma Świętego.

Zanim istniał Izrael jako naród, zanim ukształtowało się dwanaście pokoleń i na długo przed pojawieniem się określenia Żyd w jego późniejszym znaczeniu historycznym, spotykamy człowieka o imieniu Abram.

Biblia przedstawia jego powołanie w dwunastym rozdziale Księgi Rodzaju:

> *„Pan powiedział do Abrama: Wyjdź z twojej ziemi rodzinnej i z domu twego ojca do kraju, który ci ukażę. Uczynię bowiem z ciebie wielki naród, będę ci błogosławił i twoje imię rozsławię. Staniesz się błogosławieństwem”.*

> *(Rdz 12,1-2).*

Wydarzenie to stanowi jeden z przełomowych momentów historii zbawienia.

Bóg powołuje Abrahama i prosi go, aby opuścił swoją ziemię, rodzinne otoczenie i zabezpieczenia, które dotychczas określały jego życie. Obiecuje mu liczne potomstwo, ziemię oraz błogosławieństwo, które obejmie wszystkie narody.

Nie chodzi jedynie o migrację geograficzną. Jest to początek szczególnej relacji między Bogiem a człowiekiem, który zgadza się wyruszyć w drogę, ufając Jego słowu.

Skąd pochodzi słowo „Hebrajczyk”?

W Księdze Rodzaju 14,13 znajdujemy jedno z najstarszych i najbardziej wyraźnych biblijnych odniesień do tego określenia:

> *„Jeden z tych, którzy ocaleli, przybył, aby donieść o tym Abramowi Hebrajczykowi”.*

W tekście oryginalnym występuje wyrażenie *ha-ʿivrí* (הָעִבְרִי), które możemy przetłumaczyć jako „Hebrajczyk”.

Jego etymologię zwykle wiąże się z semickim rdzeniem עבר, złożonym ze spółgłosek ʿ-b-r.

Odpowiadającym mu hebrajskim czasownikiem jest ʿ**avar (עָבַר)**, którego znaczenie obejmuje:

- Przechodzić.
- Przekraczać.
- Przeprawiać się.
- Przechodzić z jednej strony na drugą.
- Przekraczać granicę lub pewną przestrzeń.

Z tego rdzenia pochodzi również *ʿéver*, określenie związane z drugą stroną lub drugim brzegiem.

W tym miejscu pojawia się jedno z najbardziej znanych tradycyjnych wyjaśnień pochodzenia słowa Hebrajczyk: człowiek pochodzący z drugiej strony, który przekroczył pewien obszar lub przybył z drugiego brzegu rzeki.

Warto przy tym skorygować pewną pomyłkę językową: chodzi o rdzeń *ʿavar*, a nie *habar*. Początkowa hebrajska litera ʿajin oznacza gardłową głoskę, która nie ma dokładnego odpowiednika w języku polskim ani hiszpańskim i może powodować błędy w zapisie fonetycznym.

Czy słowo „Hebrajczyk” oznacza „tego, który przekroczył rzekę Eufrat”?

Ta tradycyjna interpretacja zasługuje na szczegółowe wyjaśnienie.

Abraham pochodził z Ur Chaldejskiego, w Mezopotamii. Następnie jego rodzina osiedliła się w Charanie, skąd wyruszyła w kierunku Kanaanu.

Księga Rodzaju opowiada:

> *„Wziął Abram swoją żonę Saraj, swego bratanka Lota i cały dobytek, jaki obaj posiadali, oraz służbę, którą nabyli w Charanie, i wyruszyli, aby się udać do Kanaanu”.*
>
> *(Rdz 12,5).*

Geografia tej wędrówki jest związana z Mezopotamią oraz wielkimi szlakami łączącymi okolice Eufratu z Syrią i Kanaanem.

Dlatego niektórzy tradycyjni interpretatorzy wiązali słowo Hebrajczyk z pochodzeniem Abrahama z drugiego brzegu Eufratu.

Wyjaśnienie to jest sugestywne i ma długą tradycję interpretacyjną.

Musimy jednak zachować ścisłość: **Biblia nie stwierdza wyraźnie, że Abraham otrzymał nazwę Hebrajczyk dlatego, że przekroczył Eufrat**. Nie ma również jednomyślności wśród badaczy co do dokładnego pochodzenia tej nazwy.

Związek z rdzeniem *ʿavar*, oznaczającym przechodzenie lub przekraczanie, jest istotny z językowego punktu widzenia; utożsamienie konkretnej rzeki, Eufratu, z pochodzeniem nazwy pozostaje tradycyjną interpretacją, a nie faktem potwierdzonym bezpośrednio przez tekst biblijny.

Istnieje również inna starożytna interpretacja, która łączy Abrahama z Eberem, jego przodkiem wymienionym w Księdze Rodzaju 10,21 i 11,14-17. Ta możliwość pokazuje, że pochodzenie tego określenia od dawna stanowiło przedmiot różnych wyjaśnień.

Abraham: człowiek, który przeszedł od dawnego życia do życia wiary

Poza kwestią etymologii Abraham reprezentuje fundamentalne wydarzenie duchowe.

Jego życie uczy nas, że wiara wymaga porzucenia wszystkiego, co przeszkadza nam

odpowiedzieć Bogu.

Abraham opuszcza swoją ziemię, nie znając wszystkich szczegółów dotyczących celu podróży. Nie ma ludzkich gwarancji. Nie wie, w jaki sposób spełnią się obietnice, które otrzymał.

A jednak jest posłuszny.

Święty Paweł przypomni właśnie o tym wymiarze jego wiary:

> *„Przez wiarę ten, którego nazwano Abrahamem, usłuchał wezwania Bożego, by wyruszyć do ziemi, którą miał objąć w posiadanie. Wyszedł, nie wiedząc, dokąd idzie”.*
>
> *(Hbr 11,8).*

Postać Abrahama pozwala nam zrozumieć, że wiara nie polega jedynie na intelektualnym uznaniu, że Bóg istnieje. Oznacza zaufanie Mu, posłuszeństwo Jego woli i wytrwanie w wierności nawet wtedy, gdy nie rozumiemy w pełni drogi, którą mamy podążać.

Dlatego Abraham nazywany jest ojcem wierzących.

Jego znaczenie wykracza poza granice Izraela: Żydzi, chrześcijanie i muzułmanie uznają go za jedną z fundamentalnych postaci swoich tradycji religijnych, choć ich interpretacje teologiczne są odmienne.

Dla nas, katolików, Abraham jest szczególnie ważny, ponieważ właśnie w nim zaczyna się objawiać obietnica, która osiągnie swoją pełnię w Jezusie Chrystusie.

> *„Przez ciebie będą otrzymywały błogosławieństwo wszystkie ludy ziemi”.*
>
> *(Rdz 12,3).*

Obietnica ta będzie miała decydujące znaczenie dla zrozumienia powszechnego charakteru zbawienia.

---

2. JAKUB: CZŁOWIEK, KTÓRY WALCZYŁ Z BOGIEM I OTRZYMAŁ IMIĘ IZRAEL

Jeżeli Abraham wiąże się z patriarchalnym pochodzeniem określenia Hebrajczyk, to aby zrozumieć nazwę Izraelita, musimy skierować uwagę na Jakuba.

Jakub był wnukiem Abrahama i synem Izaaka.

Biblijną genealogię można przedstawić w prosty sposób:

Abraham → Izaak → Jakub.

Jakub miał dwunastu synów, od których potomków wywodzi się dwanaście pokoleń Izraela.

Jakub jednak nie urodził się pod imieniem Izrael. Otrzymał je po niezwykłym wydarzeniu, które zajmuje centralne miejsce w Księdze Rodzaju.

Nocna walka nad rzeką Jabbok

Wydarzenie to opisane jest w Rdz 32,23-33.

Jakub ma właśnie ponownie spotkać się ze swoim bratem Ezawem, z którym łączyła go trudna i pełna konfliktów relacja.

Po przeprawieniu przez rzekę Jabbok swojej rodziny i dobytku pozostaje sam podczas nocy.

Wówczas dochodzi do tajemniczego wydarzenia:

> *„Jakub pozostał sam. A wtedy ktoś zmagał się z nim aż do wschodu jutrzenki”.*
>
> *(Rdz 32,25).*

Walka trwa przez całą noc.

Tajemnicza postać dotyka stawu biodrowego Jakuba i powoduje jego zwichnięcie. Jakub jednak nie puszcza przeciwnika.

Kiedy tajemniczy mężczyzna prosi go, aby pozwolił mu odejść, Jakub odpowiada:

> *„Nie puszczę cię, dopóki mi nie pobłogosławisz!”*
>
> *(Rdz 32,27).*

Wówczas otrzymuje odpowiedź, która na zawsze zmieni jego tożsamość:

> *„Odtąd nie będziesz się zwał Jakub, lecz Izrael, bo walczyłeś z Bogiem i z ludźmi, i zwyciężyłeś”.*
>
> *(Rdz 32,29).*

Jakub otrzymuje nowe imię.

Od tego momentu jego potomkowie będą nazywani synami Izraela.

Kim naprawdę była postać, z którą walczył Jakub? Czy był to Bóg, czy anioł?

To pytanie zasługuje na szczególnie staranne wyjaśnienie teologiczne.

Księga Rodzaju początkowo przedstawia przeciwnika jako tajemniczego człowieka.

Jednak sam Jakub interpretuje to wydarzenie jako spotkanie z Bogiem:

> *„Widziałem Boga twarzą w twarz, a jednak ocaliłem me życie”.*
>
> *(Rdz 32,31).*

Z drugiej strony prorok Ozeasz, wspominając to wydarzenie, wprowadza odniesienie do anioła:

> *„Już w łonie matki oszukał swego brata, a w pełni sił swoich walczył z Bogiem. Walczył z Aniołem i zwyciężył”.*
>
> *(Oz 12,4-5).*

Pismo Święte łączy zatem to samo wydarzenie z Bogiem i z aniołem.

Nie mamy tu do czynienia ze zwyczajną walką między dwoma ludźmi. Jest to nadprzyrodzone spotkanie, podczas którego w tajemniczy sposób objawia się obecność Boga.

W tradycji chrześcijańskiej ten fragment rozważano jako przejaw objawienia się Boga. Niektórzy interpretatorzy dostrzegali również związki typologiczne z teofaniami Starego Testamentu i z Chrystusem.

Musimy jednak unikać twierdzenia, że tekst wyraźnie utożsamia tę postać z Jezusem Chrystusem. Bezpośrednia identyfikacja nie pojawia się w opowiadaniu.

Co oznacza imię Izrael?

Sama Księga Rodzaju podaje jego interpretację:

„Bo walczyłeś z Bogiem i z ludźmi, i zwyciężyłeś”.

Tradycyjnie imię Izrael interpretuje się jako „ten, który walczy z Bogiem” lub „Bóg walczy”, chociaż jego dokładna etymologia językowa jest przedmiotem dyskusji.

Najważniejsze jest to, że Jakub otrzymuje nową tożsamość po spotkaniu z Bogiem.

Jest tu szczegół, którego nie powinniśmy przeoczyć: Jakub wychodzi z tego spotkania pobłogosławiony, ale również zraniony.

Jego biodro pozostaje uszkodzone i odtąd chodzi z trudnością.

Obraz ten ma niezwykłą głębię duchową.

Spotkanie z Bogiem nie zawsze natychmiast usuwa nasze rany, słabości i cierpienia. Czasami przemienia nas właśnie poprzez te doświadczenia.

Jakub nie jest już tylko człowiekiem, który próbuje osiągać wszystko dzięki własnej przebiegłości. Teraz doświadczył, że potrzebuje Bożego błogosławieństwa.

Wiara nie polega na podporządkowaniu sobie Boga, lecz na trwaniu przed Nim z wytrwałością, pokorą i ufnością.

---

3. IZRAELITA: NAZWA, KTÓRĄ OTRZYMAŁ CAŁY NARÓD

Kiedy Jakub otrzymuje imię Izrael, jego potomkowie zaczynają być określani jako synowie Izraela.

Stąd właśnie pochodzi nazwa **Izraelita**.

W swoim pierwotnym znaczeniu biblijnym Izraelita oznacza członka narodu wywodzącego się od Jakuba-Izraela.

Nie chodzi jeszcze o określenie ograniczone do mieszkańców Judy. Odnosi się ono do wszystkich potomków Jakuba, a później do wspólnoty utworzonej przez dwanaście pokoleń.

Dwunastu synów Jakuba i narodziny dwunastu pokoleń

Jakub miał dwunastu synów, którzy stanowią genealogiczny fundament dwunastu pokoleń Izraela.

Syn Jakuba	Pokolenie
Ruben	Rubena
Symeon	Symeona
Lewi	Lewiego
Juda	Judy
Dan	Dana
Neftali	Neftalego
Gad	Gada

Aser	Asera
Issachar	Issachara
Zabulon	Zabulona
Józef	Efraima i Manassesa
Beniamin	Beniamina

Musimy poczynić pewne zastrzeżenie: wykazy dwunastu pokoleń mogą różnić się w zależności od fragmentu biblijnego, ponieważ Józef jest reprezentowany pod względem terytorialnym przez swoich dwóch synów, Efraima i Manassesa, podczas gdy Lewi otrzymuje funkcję kapłańską i nie posiada zwykłego dziedzictwa terytorialnego, takiego jak pozostałe pokolenia.

W każdym razie dwanaście pokoleń reprezentuje potomstwo Izraela i stanowi podstawową strukturę narodu wybranego.

Księga Rodzaju przedstawia to potomstwo, a Księga Wyjścia ukazuje, w jaki sposób patriarchalna rodzina przekształciła się w liczną wspólnotę.

Od rodziny do narodu: niewola egipska

Historia jest kontynuowana przez Józefa, jednego z synów Jakuba.

Po tym, jak został sprzedany przez swoich braci, Józef trafia do Egiptu, gdzie dzięki szeregowi opatrznościowych wydarzeń osiąga wysoką pozycję.

Podczas głodu Jakub i jego rodzina przenoszą się do Egiptu.

Z biegiem pokoleń potomkowie Izraela znacznie się rozmnażają.

Księga Wyjścia opisuje ten wzrost:

> *„Izraelici rozradzali się, pomnażali, stawali się coraz liczniejsi i potężniejsi, tak że cały kraj był nimi pełen”.*

> *(Wj 1,7).*

Sytuacja jednak ulega radykalnej zmianie.

Nowy faraon, który nie pamięta już znaczenia Józefa, zaczyna uciskać Izraelitów i zmuszać ich do ciężkiej pracy.

Naród, który znalazł schronienie w Egipcie, ostatecznie staje się narodem zniewolonym.

Wtedy Bóg powołuje Mojżesza, aby go wyzwolił.

Wyjście z Egiptu, przejście przez Morze Czerwone i przymierze na Synaju stanowią najważniejsze wydarzenia w kształtowaniu religijnej tożsamości Izraela.

Od tego momentu Izrael nie jest już tylko wspólnotą zjednoczoną więzami pochodzenia rodzinnego: jest także narodem ustanowionym przez przymierze z Bogiem.

Przymierze na Synaju: Izrael jako naród wybrany

Po wyzwoleniu Izraelitów z Egiptu Bóg zawiera z nimi przymierze na górze Synaj.

Księga Wyjścia przekazuje następujące słowa:

> *„Teraz jeśli pilnie słuchać będziecie głosu mego i strzec mojego przymierza, będziecie szczególną moją własnością pośród wszystkich narodów, gdyż do Mnie należy cała ziemia. Lecz wy będziecie Mi królestwem kapłanów i ludem świętym”.*
>
> *(Wj 19,5-6).*

Ten fragment ma fundamentalne znaczenie.

Wybranie Izraela nie oznacza, że Bóg jest wyłączną własnością jednego narodu ani że pozostałe narody zostają wyłączone z Jego miłości.

Oznacza, że Bóg powierza Izraelowi szczególną misję w ramach swojego planu zbawienia.

Naród otrzymuje Prawo, kapłaństwo, kult i obietnice.

Izrael ma być świadkiem istnienia jedynego prawdziwego Boga pośród narodów.

Wybranie wiąże się z odpowiedzialnością.

Nie wystarczy przynależność genealogiczna do Izraela: naród jest powołany do życia zgodnego z przymierzem.

Ten wymiar moralny i duchowy będzie nieustannie przypominany przez proroków, którzy będą piętnować bałwochwalstwo, niesprawiedliwość i niewierność.

Kiedy historycznie pojawia się nazwa „Izraelita”?

Musimy rozróżnić dwie kwestie.

Pierwsza dotyczy jej pochodzenia biblijnego: wywodzi się od imienia, które Bóg nadał Jakubowi.

Druga dotyczy pojawienia się Izraela jako rozpoznawalnej wspólnoty historycznej.

Biblia umiejscawia jego formowanie w rozwoju tradycji patriarchalnych, Wyjściu z Egiptu, przymierzu i osiedleniu w Kanaanie.

Z punktu widzenia badań historycznych szczególnie ważnym świadectwem jest tak zwana stela Merenptaha, egipska inskrypcja pochodząca z końca XIII wieku przed Chrystusem, zawierająca jedno z najstarszych znanych pozabiblijnych wzmianek o grupie określanej mianem Izraela w Kanaanie.

Jest to istotne, ponieważ dowodzi, że nazwa Izrael identyfikowała już wówczas pewną ludność zamieszkującą ten region w późnej epoce brązu.

Nie oznacza to, że na podstawie tej inskrypcji możemy z całkowitą pewnością odtworzyć wszystkie wydarzenia opisane w Księdze Rodzaju i Księdze Wyjścia. Stanowi ona jednak ważne świadectwo starożytności nazwy Izrael.

---

4. JOZUE: NASTĘPCA MOJŻESZA, KTÓRY POPROWADZIŁ

IZRAELITÓW DO ZIEMI OBIECANEJ

Jest jeszcze jedna postać, którą koniecznie musimy uwzględnić w tej historii: Jozue.

Jego hebrajskie imię brzmi *Jehoszua* (יְהוֹשֻׁעַ) i wiąże się ze znaczeniem „Jahwe zbawia” lub „Pan zbawia”.

Jego postać ma fundamentalne znaczenie dla zrozumienia, w jaki sposób potomkowie Jakuba przeszli od bycia wędrującym narodem do osiedlenia się w Ziemi Obiecanej.

I należy jasno podkreślić jedną rzecz:

Jozue nie był tym, który walczył z aniołem Boga. Postacią, która stoczyła tę walkę, był Jakub.

Jozue należy do późniejszego pokolenia i pełni zupełnie inną misję.

Kim był Jozue?

Jozue był synem Nuna, należał do pokolenia Efraima.

Był pomocnikiem Mojżesza i wyróżniał się wiernością Bogu.

Pojawia się w różnych wydarzeniach opisanych w Księdze Wyjścia i podczas wędrówki przez pustynię.

W Lb 13-14 spotykamy go wśród zwiadowców wysłanych na rozpoznanie ziemi Kanaan.

Większość zwiadowców przekazała sprawozdanie nacechowane strachem i zniechęceniem. Jozue i Kaleb natomiast zachowali zaufanie do Boga.

Nie zaprzeczali istnieniu trudności, ale rozumieli, że Boża obietnica jest ważniejsza od ludzkich przeszkód.

Ze względu na tę wierność Jozue został wybrany na następcę Mojżesza.

Misja Jozuego: wejść do Kanaanu

Mojżesz prowadził naród podczas wyjścia z Egiptu i wędrówki przez pustynię, ale umarł, zanim dotarł do Ziemi Obiecanej.

Wtedy Bóg powierzył tę misję Jozuemu.

Początek księgi noszącej jego imię opisuje to powołanie:

> *„Mojżesz, sługa mój, umarł; teraz więc wstań, przepraw się przez ten Jordan, ty i cały ten naród, do ziemi, którą Ja daję synom Izraela”.*
>
> *(Joz 1,2).*

Jozue miał poprowadzić pokolenia przez Jordan i zorganizować ich osiedlenie w Kanaanie.

Jego misja nie polegała jedynie na dowodzeniu wyprawą wojskową. Reprezentowała ciągłość obietnicy, którą Bóg złożył Abrahamowi, Izaakowi i Jakubowi.

To, co rozpoczęło się jako obietnica dana patriarchom, wchodziło właśnie w nowy etap spełnienia.

Przejście przez Jordan

Jednym z najważniejszych wydarzeń jego misji było przejście przez rzekę Jordan.

Księga Jozuego opisuje, jak kapłani niosący Arkę Przymierza weszli do rzeki.

Wody zatrzymały się, a naród mógł przejść na drugi brzeg.

> *„Kapłani niosący Arkę Przymierza Pańskiego stali nieruchomo na suchym dnie Jordanu, podczas gdy cały Izrael przechodził po suchej ziemi”.*
>
> *(Joz 3,17).*

Wydarzenie to nieuchronnie przypomina przejście przez Morze Czerwone.

W obu przypadkach Bóg objawia swoją moc i prowadzi swój naród przez wody.

Istnieje tu również bardzo głębokie znaczenie duchowe: naród, który wyszedł z niewoli, zaczyna teraz obejmować w posiadanie Ziemię Obiecaną.

Jozue i wierność Bogu

Księgi Jozuego nie należy odczytywać wyłącznie jako opowiadania o podbojach.

Zawiera ona trwałe pouczenie dotyczące wierności przymierzu.

Pod koniec życia Jozue gromadzi pokolenia i przypomina im wszystko, co Bóg dla nich uczynił.

Następnie stawia im pytanie dotyczące wyboru:

> *„Rozstrzygnijcie dziś, komu chcecie służyć”.*
>
> *(Joz 24,15).*

I dodaje słynne wyznanie:

> *„Ja sam i mój dom służyć chcemy Panu”.*
>
> *(Joz 24,15).*

Słowa te mają ogromną aktualność duchową.

Jozue rozumie, że tożsamość Izraela nie zależy wyłącznie od ziemi, genealogii czy zwycięstw militarnych.

Zależy od jego wierności Bogu.

Naród może posiadać wspaniałą historię, a jednak odejść od swojego powołania, jeśli porzuci przymierze.

Dla chrześcijanina przesłanie to zachowuje całą swoją moc: nie wystarczy otrzymać wiarę; trzeba nią żyć.

Jakub i Jozue: dwie postacie, których nie należy mylić

Jakub	Jozue
Wnuk Abrahama.	Następca Mojżesza.
Syn Izaaka.	Syn Nuna.
Ojciec dwunastu synów, od których wywodzą się pokolenia.	Należał do pokolenia Efraima.
Otrzymuje imię Izrael.	Otrzymuje od Boga misję poprowadzenia Izraela.
Nocą walczy z tajemniczą postacią boską.	Prowadzi naród przez Jordan.
Jego historia znajduje się przede wszystkim w Księdze Rodzaju.	Jego misja jest opisana przede wszystkim w Księdze Jozuego.

Między tymi dwiema postaciami istnieje bardzo interesujący związek duchowy.

Jakub otrzymuje imię, które będzie identyfikować cały naród.

Jozue prowadzi ten naród do Ziemi Obiecanej.

Jeden wiąże się z narodzinami tożsamości Izraela, drugi z ważnym etapem jego historycznego osiedlenia.

---

5. JUDA: SYN JAKUBA, KTÓREGO IMIĘ DAŁO POCZĄTEK SŁOWU „ŻYD”

Przechodzimy teraz do trzeciego określenia, które musimy poznać: Żyd.

Jego pochodzenie wiąże się z Judą, czwartym synem Jakuba i Lei.

Jego narodziny zostały opisane w Rdz 29,35:

> *„Potem jeszcze raz poczęła i urodziła syna, mówiąc: Tym razem*

> *będę sławić Pana. Dlatego dała mu imię Juda”.*

W języku hebrajskim imię Juda zapisuje się jako *Jehuda* (יְהוּדָה).

Jego nazwa wiąże się z hebrajskim rdzeniem *y-d-h*, związanym z chwałą, wdzięcznością i uznaniem Boga.

Opowiadanie z Księgi Rodzaju przedstawia narodziny Judy jako powód wdzięczności jego matki Lei.

Dlatego tradycyjnie jego imię interpretuje się jako „chwała” lub „dziękczynienie”.

W tym miejscu dostrzegamy ważne rozróżnienie językowe:

- *ʿAvar*: przechodzić lub przekraczać. Wiąże się z tradycyjnym wyjaśnieniem określenia Hebrajczyk.
- *Jehuda*: Juda, imię związane z chwałą i uwielbieniem.
- *Jehudi*: Żyd, określenie wywodzące się od Judy.

Słowo Żyd nie pochodzi od hebrajskiego czasownika *ʿavar*, lecz od imienia Juda.

Dlaczego Juda zyskał tak wielkie znaczenie?

Juda nie był pierworodnym synem Jakuba. Pierwszeństwo to należało do Rubena.

Jednak jego potomstwo zdobyło wyjątkowe znaczenie w historii narodu wybranego.

W Rdz 49 znajdujemy błogosławieństwa, które Jakub wypowiada nad swoimi synami przed śmiercią.

Zwracając się do Judy, mówi:

> *„Judo, ciebie sławić będą bracia twoi, twoja ręka na karku twych wrogów! Synowie twego ojca będą ci oddawać pokłon”.*

> *(Rdz 49,8).*

Następnie kontynuuje, nawiązując do berła:

> *„Nie zostanie odjęte berło od Judy ani laska pasterska spośród kolan jego, aż przyjdzie ten, do którego ono należy, i zdobędzie posłuch u narodów”.*
>
> *(Rdz 49,10).*

Fragment ten ma niezwykłe znaczenie dla chrześcijańskiej interpretacji Starego Testamentu.

Wzmianka o berle była tradycyjnie interpretowana jako zapowiedź przyszłej władzy królewskiej potomków Judy, a w znaczeniu mesjańskim jako przygotowanie nadziei na przyjście Chrystusa.

Nie należy mylić proroctwa z bezpośrednim opisem historycznym powstania monarchii. Jego interpretację mesjańską rozumiemy w świetle całego Objawienia.

Juda i historia Józefa

Interesujące jest również przyjrzenie się roli Judy w historii Józefa.

Kiedy jego bracia chcą pozbyć się Józefa, Juda proponuje, aby go nie zabijać, lecz sprzedać.

Później, podczas drugiej podróży do Egiptu, Juda odgrywa decydującą rolę, oferując się jako poręczyciel za Beniamina.

W Rdz 44,18-34 wygłasza wzruszającą przemowę przed Józefem i posuwa się do tego, że proponuje siebie jako niewolnika w miejsce swojego brata.

Epizod ten ukazuje ważną przemianę moralną.

Juda, który uczestniczył w sprzedaży Józefa, teraz okazuje gotowość do poświęcenia się dla innego członka swojej rodziny.

Z perspektywy duszpasterskiej dostrzegamy tu naukę o nawróceniu, odpowiedzialności i możliwości przemiany.

Historia Judy nie jest historią człowieka pozbawionego błędów, lecz człowieka, który odgrywa zasadniczą rolę w opatrznościowym planie Boga.

Juda, Dawid i obietnica mesjańska

Znaczenie Judy staje się jeszcze większe wraz z pojawieniem się Dawida.

Dawid należał do pokolenia Judy.

Został namaszczony na króla i ustanowił Jerozolimę stolicą królestwa.

Wraz z nim rozwija się nowy etap Bożej obietnicy.

W 2 Sm 7,12-16 znajdujemy przymierze zawarte z jego potomstwem:

> *„Przede Mną dom twój i twoje królestwo będzie trwać na wieki. Twój tron będzie utwierdzony na wieki”.*
>
> *(2 Sm 7,16).*

Nadzieja mesjańska zostaje głęboko związana z potomstwem Dawida, a zatem z pokoleniem Judy.

Nowy Testament podejmie tę tradycję, przedstawiając Jezusa Chrystusa jako obiecanego Mesjasza.

Święty Mateusz rozpoczyna swoją Ewangelię następującymi słowami:

> *„Rodowód Jezusa Chrystusa, syna Dawida, syna Abrahama”.*
>
> *(Mt 1,1).*

Apokalipsa używa jeszcze bardziej uroczystego określenia:

> *„Zwyciężył Lew z pokolenia Judy, Odrośl Dawida”.*
>
> *(Ap 5,5).*

Lew Judy jest jednym z biblijnych obrazów królewskości i mesjańskiego zwycięstwa Chrystusa.

Dlatego pokolenie Judy zajmuje szczególne miejsce w historii zbawienia.

---

6. OD JUDY DO ŻYDA: KIEDY POJAWIŁO SIĘ TO OKREŚLENIE?

Jest to prawdopodobnie najważniejsza część dla zrozumienia historycznego rozwoju słowa Żyd.

Pierwotnie *Jehudi* oznaczało osobę należącą do Judy lub pochodzącą z jego terytorium.

Określenie to wiąże się z pokoleniem Judy, a później z królestwem Judy.

Jego znaczenie jednak stopniowo się zmieniało.

Aby to zrozumieć, musimy zatrzymać się przy jednym z najważniejszych wydarzeń w historii biblijnej: podziale zjednoczonego królestwa po śmierci Salomona.

Podział królestwa: Izrael na północy i Juda na południu

Po panowaniu Dawida i jego syna Salomona zjednoczone królestwo uległo podziałowi.

Wydarzenie to zostało opisane w 1 Księdze Królewskiej 12.

Powstały dwa organizmy polityczne:

Królestwo Izraela na północy.

Obejmowało większość północnych pokoleń, a jego stolicą przez znaczną część historii była Samaria.

Królestwo Judy na południu.

Tworzyły je przede wszystkim pokolenia Judy i Beniamina, a także grupy kapłańskie i lewickie. Jego stolicą była Jerozolima.

Podział ten ma zasadnicze znaczenie dla zrozumienia, dlaczego określenia Izraelita i Żyd zaczęły nabierać różnych znaczeń historycznych.

Mieszkańcy obu królestw wywodzili się z dawnej wspólnoty Izraela, ale ich losy polityczne potoczyły się odmiennie.

Upadek królestwa Izraela: 722-721 r. przed Chr.

Imperium asyryjskie podbiło północne królestwo.

Upadek Samarii, datowany zazwyczaj na około 722-721 r. przed Chr., położył kres jego niezależności politycznej.

Część ludności została deportowana i doszło do istotnych przemian demograficznych.

Północne pokolenia nie zniknęły koniecznie całkowicie, ale utraciły niezależną strukturę polityczną, a ich tożsamość plemienna przestała być tak wyraźnie widoczna w historii.

Wydarzenie to wiąże się z tradycją tak zwanych dziesięciu zaginionych pokoleń Izraela.

Upadek Judy: 586 r. przed Chr.

Ponad sto lat później również królestwo Judy doświadczyło katastrofy.

Imperium nowobabilońskie, pod rządami Nabuchodonozora II, zdobyło Jerozolimę w latach 587-586 przed Chr.

Pierwsza Świątynia została zniszczona, a znaczna część ludności deportowana do Babilonii.

Wydarzenie to spowodowało ogromny kryzys religijny i narodowy.

Naród utracił monarchię, niezależność polityczną i Świątynię, która stanowiła centrum jego życia religijnego.

Jednak tożsamość Judy nie zniknęła.

Właśnie w okresie wygnania i w kolejnych stuleciach określenie Żyd zaczęło nabierać szerszego znaczenia zbiorowego.

Wygnańcy i ich potomkowie zachowali pamięć o swojej ziemi, przymierzu, Prawie i Bożych obietnicach.

Kiedy pojawia się słowo „Żyd”?

Słowo *Jehudi* pojawia się w Biblii już przed wygnaniem babilońskim.

Na przykład w 2 Krl 16,6 i 25,25 znajdujemy odniesienia związane z mieszkańcami Judy.

W Księdze Jeremiasza, a następnie w Księgach Ezdrasza, Nehemiasza i Estery, jego użycie staje się szczególnie znaczące.

Po wygnaniu określenie to przestało odnosić się wyłącznie do przynależności terytorialnej lub plemiennej i zaczęło identyfikować historyczną i religijną wspólnotę zachowującą tradycję Judy.

Z czasem Żyd stał się ogólną nazwą narodu, którego nie można już było określać wyłącznie na podstawie przynależności do jednego z dwunastu pokoleń.

Jest to sprawa fundamentalna:

Współczesny Żyd nie musi udowadniać, że jest biologicznym potomkiem Judy, aby należeć do narodu żydowskiego.

Tożsamość żydowska rozwinęła się w rzeczywistość religijną, historyczną, kulturową i wspólnotową, która może być przekazywana przez pochodzenie lub uzyskana poprzez konwersję na judaizm.

Relacja między Judą a Żydem ma zatem charakter historyczny i językowy, ale późniejsze znaczenie tego słowa jest znacznie szersze niż jego plemienne pochodzenie.

---

7. HEBRAJCZYK, IZRAELITA I ŻYD: RÓŻNICE HISTORYCZNE I

JĘZYKOWE

Po prześledzeniu wydarzeń biblijnych możemy dokładniej określić różnice między tymi trzema nazwami.

Nie należy rozumieć ich jako trzech całkowicie odrębnych narodów, lecz jako trzech określeń związanych z różnymi etapami i wymiarami historii Izraela.

Hebrajczyk: starożytne określenie

Słowo Hebrajczyk pojawia się w Księdze Rodzaju i jest stosowane w odniesieniu do Abrahama.

Jego pochodzenie wiąże się tradycyjnie z rdzeniem *ʿavar*, który wyraża ideę przechodzenia lub przekraczania.

Tradycyjne wyjaśnienie łączy je z Abrahamem jako człowiekiem pochodzącym z drugiego brzegu Eufratu, chociaż nie można uznać tego za udowodnioną etymologię.

Z biegiem czasu Hebrajczyk stał się również określeniem kulturowym i językowym.

W Nowym Testamencie na przykład św. Paweł przedstawia siebie jako:

> *„Hebrajczyk z Hebrajczyków”.*
>
> *(Flp 3,5).*

W Dz 6,1 znajdujemy natomiast rozróżnienie między Hebrajczykami i hellenistami w pierwotnej wspólnocie chrześcijańskiej.

W tym kontekście Hebrajczykami byli Żydzi związani z językiem i kulturą semicką, natomiast helleniści byli Żydami posługującymi się językiem i kulturą grecką.

Dlatego Hebrajczyk nie jest wyłącznie określeniem genealogicznym.

Izraelita: przynależność do narodu Jakuba-Izraela

Izraelita wywodzi się od imienia Jakuba.

Odnosi się do potomków dwunastu pokoleń, a w kontekście biblijnym do narodu Starego Przymierza.

Jest to określenie genealogiczne, historyczne, religijne i narodowe.

Święty Paweł wyraźnie posługuje się tym terminem:

> *„Ja również jestem Izraelitą, potomkiem Abrahama, z pokolenia Beniamina”.*

> *(Rz 11,1).*

Widzimy tu interesującą precyzję: Paweł jest Izraelitą, potomkiem Abrahama i należy do pokolenia Beniamina.

Żyd: tożsamość historyczna i religijna

Słowo Żyd pochodzi od Judy, syna Jakuba.

Pierwotnie określało mieszkańców Judy i członków jej wspólnoty.

Po wygnaniu babilońskim termin ten rozszerzył się i stał się określeniem narodu żydowskiego.

Współcześnie oznacza zarówno osoby wyznające religię żydowską, jak i osoby należące do narodu żydowskiego w sensie etnicznym i kulturowym.

Przynależność do narodu żydowskiego nie zależy wyłącznie od praktykowania religii.

Aspekt	Hebrajczyk	Izraelita	Żyd
Pochodzenie nazwy	Tradycyjnie związane z *ʿavar* lub Eberem	Izrael, imię Jakuba	Juda, syn Jakuba
Główna postać biblijna	Abraham	Jakub	Juda

Istotne pierwsze odniesienie	Rdz 14,13	Rdz 32,29	Określenie rozwinięte od imienia Judy
Pierwotne znaczenie	Pochodzenie lub tożsamość hebrajska	Potomstwo Izraela	Przynależność do Judy
Późniejszy rozwój	Tożsamość historyczna i językowa	Tożsamość pokoleń i narodu Izraela	Tożsamość narodu żydowskiego

Należy pamiętać, że określenia te częściowo się pokrywają. Abraham może być nazywany Hebrajczykiem i patriarchą narodu Izraela; potomkowie Judy są Izraelitami, a w późniejszym rozwoju historycznym również Żydami.

---

8. KONIECZNE ROZRÓŻNIENIE W NASZYCH CZASACH: ŻYD, IZRAELITA I IZRAELCZYK

We współczesnym języku spotykamy jeszcze jedno określenie, którego nie należy mylić z poprzednimi: Izraelczyk.

Różnica jest prosta, ale szczególnie ważna.

Izraelita to określenie biblijne i historyczne.

Izraelczyk to określenie współczesne, identyfikujące obywatela Państwa Izrael, założonego w 1948 roku.

Nie wszyscy Izraelczycy są zatem Żydami.

W Państwie Izrael żyją obywatele wyznania żydowskiego, muzułmańskiego, chrześcijańskiego, druzyjskiego oraz należący do innych wspólnot.

Podobnie nie wszyscy Żydzi są Izraelczykami.

Wspólnoty żydowskie istnieją w Hiszpanii, Francji, Włoszech, Stanach Zjednoczonych, Argentynie i wielu innych krajach.

A zatem:

- Żyd może być Hiszpanem i nie posiadać obywatelstwa izraelskiego.
- Obywatel Izraela może być chrześcijaninem.
- Obywatel Izraela może być muzułmaninem.
- Chrześcijanin może uznawać swoje duchowe dziedzictwo w Izraelu, nie będąc Żydem ani Izraelczykiem.

Rozróżnienie to jest szczególnie ważne w obecnym kontekście politycznym.

Religia żydowska, tożsamość narodu żydowskiego, obywatelstwo izraelskie i decyzje polityczne Państwa Izrael są odrębnymi rzeczywistościami.

Nie należy automatycznie przypisywać wszystkim Żydom decyzji jakiegoś rządu ani utożsamiać wszystkich Izraelczyków z jedną religią lub stanowiskiem politycznym.

Szacunek dla prawdy historycznej wymaga również sprawiedliwości w naszym języku.

---

9. JUDAIZM: OD STAREGO PRZYMIERZA DO JUDAIZMU RABINICZNEGO

Naturalnie pojawia się pytanie: kiedy pojawił się judaizm jako religia?

Aby odpowiedzieć, musimy uniknąć nadmiernego uproszczenia.

Religia Izraela nie narodziła się nagle po wygnaniu babilońskim. Jej korzenie znajdują się w wierze patriarchów, a w sposób zasadniczy w przymierzu zawartym z Mojżeszem.

Jeszcze przed upadkiem Jerozolimy istniały już:

- Wiara w Boga Abrahama, Izaaka i Jakuba.
- Przymierze synajskie.
- Prawo Mojżeszowe.
- Kapłaństwo.
- Kult ofiarniczy.
- Szabat.
- Święta religijne.
- Świątynia Jerozolimska.

Wszystko to stanowi fundament religii Izraela.

Jednak wygnanie babilońskie i kolejne stulecia miały decydujące znaczenie dla historycznego rozwoju tego, co znamy jako judaizm.

Wygnanie babilońskie: przemiana duchowa

Zniszczenie pierwszej Świątyni zmusiło naród do zachowania swojej tożsamości religijnej z dala od Jerozolimy.

Prawo, modlitwa, nauczanie i pamięć o przymierzu nabrały jeszcze większego znaczenia.

Powrót grup wygnańców, do którego doszło za zgodą władców perskich, umożliwił odbudowę Jerozolimy i jej Świątyni.

Druga Świątynia została ukończona około 516-515 r. przed Chr.

Księgi Ezdrasza i Nehemiasza opisują tę odbudowę.

W kolejnych stuleciach judaizm rozwijał się w kontekście różnych nurtów religijnych i kulturowych.

Wśród nich znajdujemy faryzeuszów, saduceuszów i esseńczyków.

Zniszczenie drugiej Świątyni: rok 70 po Chr.

Zniszczenie drugiej Świątyni przez Rzymian w roku 70 po Chr. spowodowało kolejną zasadniczą przemianę.

Kult ofiarniczy w Świątyni nie mógł już być sprawowany, a życie religijne Żydów musiało zostać na nowo zorganizowane.

Tradycja rabiniczna i interpretacja Prawa zyskały centralne znaczenie.

W wyniku tego procesu ukształtował się judaizm rabiniczny, którego dalszy rozwój doprowadził do powstania historycznych form judaizmu znanych nam dzisiaj.

Dlatego należy rozróżnić:

1. Wiarę patriarchów.

2. Religę Izraela w ramach przymierza mojżeszowego.
3. Judaizm okresu Drugiej Świątyni.
4. Judaizm rabiniczny, który rozwinął się po zniszczeniu Świątyni.

Między tymi etapami istnieje ciągłość historyczna i religijna, ale również istotne przemiany.

---

10. ZNACZENIE TYCH ROZRÓŻNIEŃ DLA TEOLOGII KATOLICKIEJ

Do tej pory analizowaliśmy te określenia z perspektywy historycznej i językowej.

Jednak dla katolika kwestia ta ma jeszcze większe znaczenie: pomaga nam zrozumieć ciągłość między Starym a Nowym Testamentem.

Nasza wiara nie pojawiła się w oderwaniu od historii Izraela.

Bóg przygotowywał przyjście Jezusa Chrystusa poprzez patriarchów, proroków, Prawo i obietnice.

Abraham: obietnica, która miała objąć wszystkie narody

Bóg powołał Abrahama, aby utworzyć naród, ale cel tego wybrania nie ograniczał się do jednego ludu.

Obietnica zawierała wymiar powszechny:

> *„Przez ciebie będą otrzymywały błogosławieństwo wszystkie ludy ziemi”.*
>
> *(Rdz 12,3).*

Święty Paweł interpretuje tę obietnicę w bezpośrednim związku z Chrystusem:

> *„Pismo, które przewidziało, że Bóg z wiary będzie usprawiedliwiał pogan, już Abrahamowi oznajmiło tę radosną nowinę: W tobie będą błogosławione wszystkie narody”.*
>
> *(Ga 3,8).*

Powołanie Abrahama zapowiada powszechność zbawienia.

Izrael: naród, który otrzymał obietnice

Święty Paweł przypomina duchowe przywileje narodu Izraela:

> *„Są to Izraelici, do nich należą przybrane synostwo i chwała, przymierza i nadanie Prawa, pełnienie służby Bożej i obietnice”.*
>
> *(Rz 9,4).*

Wybranie Izraela jest fundamentalną rzeczywistością Objawienia.

Nie możemy zrozumieć Biblii bez uznania roli, jaką ten naród odegrał w przygotowaniu przyjścia Mesjasza.

Juda: pokolenie, z którego Chrystus pochodzi według ciała

Genealogia Jezusa Chrystusa łączy Go z Abrahamem i Dawidem.

List do Hebrajczyków stwierdza:

> *„Wiadomo przecież, że nasz Pan pochodził z pokolenia Judy”.*
>
> *(Hbr 7,14).*

Oznacza to, że Jezus według swojego człowieczeństwa należy do narodu żydowskiego.

Najświętsza Maryja Panna była Żydówką. Święty Józef był Żydem. Apostołowie byli Żydami. Pierwsi uczniowie, którzy głosili Ewangelię, w większości pochodzili z narodu żydowskiego.

Jezus został obrzezany zgodnie z Prawem, uczęszczał do Świątyni, obchodził święta Izraela i żył w ramach tradycji religijnej swojego narodu.

Sam Pan mówi:

> *„Zbawienie bierze początek od Żydów”.*
>
> *(J 4,22).*

To zdanie powinno skłonić nas do refleksji.

Chrześcijaństwo nie może gardzić własnymi korzeniami.

Czy Bóg definitywnie odrzucił Izraela?

Święty Paweł odpowiada na to pytanie w sposób stanowczy:

> *„Czyż Bóg odrzucił lud swój? Żadną miarą!”.*
>
> *(Rz 11,1).*

W jedenastym rozdziale Listu do Rzymian rozwija obraz drzewa oliwnego.

Naturalne gałęzie symbolizują naród Izraela, a gałęzie dzikiej oliwki symbolizują pogan, którzy zostali wszczepieni dzięki wierze.

Apostoł przestrzega:

> *„Nie wynoś się nad te gałęzie”.*

> *(Rz 11,18).*

Jest to ostrzeżenie o ogromnym znaczeniu.

Chrześcijanie nie powinni chełpić się swoją wyższością ani gardzić narodem, od którego otrzymaliśmy Pismo Święte i do którego należą patriarchowie.

Katechizm Kościoła Katolickiego w punktach 839-840 naucza, że Kościół odkrywa swój związek z narodem żydowskim, gdy zgłębia własną tajemnicę. Przypomina również, że do tego narodu należą patriarchowie, przymierza, obietnice i Prawo, a Chrystus pochodzi z niego według ciała.

Kościół jest Ludem Bożym Nowego Przymierza, ustanowionym w Jezusie Chrystusie. Ta rzeczywistość nie upoważnia jednak do pogardy ani prześladowania Żydów.

Teologia katolicka musi zachowywać jednocześnie dwie prawdy:

- Jezus Chrystus jest obiecanym Mesjaszem i Zbawicielem całej ludzkości.
- Dary i wezwanie Boga są nieodwołalne, jak naucza List do Rzymian 11,29.

Chrześcijanie i duchowe potomstwo Abrahama

Święty Paweł wyjaśnia, że wierzący w Chrystusa uczestniczą w obietnicy danej Abrahamowi:

> *„Jeżeli zaś należycie do Chrystusa, to jesteście też potomstwem Abrahama i zgodnie z obietnicą — dziedzicami”.*

> *(Ga 3,29).*

Jest to jedna z najpiękniejszych nauk historii zbawienia.

Przez chrzest zostajemy wszczepieni w Chrystusa i uczestniczymy w Jego życiu.

Nie stajemy się biologicznymi potomkami Abrahama, lecz dziedzicami duchowej obietnicy dzięki naszemu zjednoczeniu z Jezusem Chrystusem.

Wiara chrześcijańska uznaje w ten sposób głęboką ciągłość między Starym a Nowym Przymierzem.

---

11. ZASTOSOWANIE DUSZPASTERSKIE: PIĘĆ NAUK DLA NASZEGO ŻYCIA CHRZEŚCIJAŃSKIEGO

Studium tych określeń nie powinno ograniczać się do wiedzy czysto intelektualnej.

Historia Abrahama, Jakuba, Jozuego i Judy zawiera nauki, które możemy zastosować w naszym codziennym życiu.

1. Jak Abraham powinniśmy nauczyć się ufać Bogu.

Abraham opuścił swoje zabezpieczenia, aby odpowiedzieć na Boże wezwanie.

Również my doświadczamy chwil, w których nie wiemy, jaką drogę powinniśmy wybrać.

Wiara uczy nas, że nie zawsze musimy znać całą drogę, aby wykonać następny krok.

2. Jak Jakub powinniśmy wytrwale trwać na modlitwie.

Jakub nie wypuścił tajemniczej postaci, dopóki nie otrzymał błogosławieństwa.

Jego walka przypomina nam, że modlitwa wymaga wytrwałości.

Nie powinniśmy porzucać naszej relacji z Bogiem, gdy pojawiają się trudności, zmęczenie lub cierpienie.

3. Jak Jozue powinniśmy zdecydować, komu chcemy służyć.

„Ja sam i mój dom służyć chcemy Panu”.

Słowa te stanowią wyznanie wierności.

W społeczeństwie, które nieustannie przedstawia alternatywy sprzeczne z Ewangelią, chrześcijanin powinien pamiętać, że jego pierwsza lojalność należy do Boga.

4. Jak Juda powinniśmy nauczyć się zmieniać i naprawiać nasze błędy.

Historia Judy pokazuje, że człowiek może przejść przemianę moralną.

Ktoś, kto popełnił błędy, nie jest skazany na ich nieustanne powtarzanie.

Nawrócenie oznacza uznanie zła, przyjęcie odpowiedzialności i rozpoczęcie nowego życia.

5. Jak święty Paweł powinniśmy odrzucić duchową pychę.

Boże wybranie nigdy nie powinno stawać się powodem pogardy wobec innych.

Prawdziwa wiara prowadzi do pokory, miłości bliźniego i wierności.

Nie powinniśmy wykorzystywać Pisma Świętego do podsycania uprzedzeń religijnych, etnicznych czy politycznych.

---

12. PODSUMOWANIE: CZTERY POSTACIE I TRZY OKREŚLENIA

Aby zapamiętać wszystko, czego się nauczyliśmy, warto zebrać najważniejsze postacie biblijne.

ABRAHAM — HEBRAJCZYK

Patriarcha wiary. Jego określenie tradycyjnie wiąże się z ideą pochodzenia z drugiego brzegu lub przekraczania. Rdz 14,13.

JAKUB = IZRAEL — IZRAELITA

Otrzymuje imię Izrael po walce z tajemniczą postacią boską. Jest ojcem dwunastu synów, od których wywodzą się pokolenia Izraela. Rdz 32,29.

JOZUE — PRZYWÓDCA IZRAELA

Następca Mojżesza. Prowadzi pokolenia przez Jordan do Kanaanu. Nie jest postacią, która walczyła z aniołem. Joz 1-3.

JUDA — ŻYD

Czwarty syn Jakuba. Jego imię wiąże się z chwałą i uwielbieniem. Od jego imienia pochodzi nazwa pokolenia i królestwa Judy, a także historyczne określenie Żyd. Rdz 29,35.

---

13. ZAKOŃCZENIE: OD ABRAHAMA DO JEZUSA CHRYSTUSA — HISTORIA OBIETNICY, PRZYMIERZA I ZBAWIENIA

Przebyliśmy ważną część historii świętej.

Zobaczyliśmy, że Hebrajczyk, Izraelita i Żyd nie oznaczają dokładnie tego samego.

Hebrajczyk prowadzi nas do Abrahama, patriarchy, który opuścił Mezopotamię, aby odpowiedzieć na Boże wezwanie. Jego określenie tradycyjnie wiąże się z rdzeniem *ʿavar*, oznaczającym przechodzenie lub przekraczanie, chociaż nie można z całą pewnością stwierdzić, że nazwa pochodzi konkretnie od przekroczenia Eufratu.

Izraelita prowadzi nas do Jakuba, człowieka, który otrzymał nowe imię po nocnej walce z tajemniczą postacią boską, z którą Biblia wiąże Boga i anioła w swojej interpretacji tego wydarzenia. Jego dwunastu synów stanowi genealogiczne źródło dwunastu pokoleń Izraela.

Jozue ukazuje nam ciągłość tej historii: był następcą Mojżesza, który poprowadził Izraelitów przez Jordan do Ziemi Obiecanej.

Żyd prowadzi nas do Judy, czwartego syna Jakuba, którego imię wiąże się z chwałą i którego potomstwo odegrało fundamentalną rolę w historii królewskiego rodu mesjańskiego.

Trzy określenia, cztery postacie i jedna historia obejmująca kolejne pokolenia.

Jest jednak coś jeszcze ważniejszego.

Cała ta historia znajduje swoje wypełnienie w Jezusie Chrystusie.

Abraham otrzymał obietnicę. Jakub otrzymał imię Izrael. Juda został wskazany w historii królewskiego panowania. Dawid otrzymał obietnicę trwałego królestwa. Prorocy zapowiadali przyjście Mesjasza.

I wreszcie Słowo stało się Ciałem.

Nasz Pan narodził się w narodzie żydowskim, pochodził z rodu Dawida i według swojej ludzkiej genealogii należał do pokolenia Judy.

On jest wypełnieniem obietnic i Zbawicielem wszystkich ludzi.

Dlatego poznawanie różnic między Hebrajczykiem, Izraelitą i Żydem nie jest jedynie nauką historii starożytnej czy etymologii hebrajskiej.

Jest zrozumieniem tego, jak Bóg prowadził dzieje ludzkości, jak ustanawiał swoje przymierza i jak przez kolejne pokolenia przygotowywał przyjście swojego Syna.

Abraham uwierzył. Jakub został przemieniony. Jozue poprowadził naród. Juda otrzymał obietnicę królewskiego panowania. Izrael otrzymał przymierze. A z historii tego narodu narodził się według ciała Jezus Chrystus, Zbawiciel świata.

Niech poznawanie Pisma Świętego prowadzi nas zawsze do głębszej wiary, większej pokory i gorętszej miłości do naszego Pana Jezusa Chrystusa.

> *„Jezus Chrystus wczoraj i dziś, ten sam także na wieki”.*
>
> *(Hbr 13,8).*

BIBLIOGRAFIA I ŹRÓDŁA DO DALSZEGO ZGŁĘBIANIA TEMATU

Osobom, które pragną studiować tę kwestię z zachowaniem ścisłości biblijnej, językowej, historycznej i teologicznej, polecam następujące źródła:

1. **Pismo Święte:** Księga Rodzaju 12, 14, 29, 32 i 49; Księga Wyjścia 1 i 19; Księga Jozuego 1-3 i 24; Pierwsza Księga Królewska 12; Druga Księga Samuela 7; List do Rzymian 9 i 11; List do Galatów 3; List do Hebrajczyków 7.
2. **Katechizm Kościoła Katolickiego**, punkty 839-840. Związek Kościoła z narodem żydowskim.
3. **Sobór Watykański II, deklaracja Nostra aetate, punkt 4.** Nauczanie Kościoła o

jego duchowych więzach z narodem żydowskim.
4. **Opracowania dotyczące etymologii słowa Hebrajczyk:** analiza różnych interpretacji terminu *ʿivrí*, jego możliwego związku z rdzeniem *ʿavar* oraz tradycji o Abrahamie pochodzącym z drugiego brzegu Eufratu.
5. **Jewish Bible Quarterly:** Fred Blumenthal, opracowanie dotyczące nazewnictwa biblijnego i znaczenia Ebera oraz tradycji o Abrahamie pochodzącym z drugiego brzegu.
6. **Encyclopaedia Britannica:** wyjaśnienie historycznej ewolucji określenia Żyd, od Judy do tożsamości narodu żydowskiego.
7. **Catholic Encyclopedia:** hasło dotyczące Judy, jego imienia, związku z uwielbieniem i roli w historii Izraela.

Refleksja końcowa: kiedy czytamy w Biblii słowo Hebrajczyk, przypominajmy sobie o patriarchalnych początkach; kiedy spotykamy określenie Izraelita, myślmy o Jakubie i dwunastu pokoleniach; kiedy pojawia się słowo Żyd, pamiętajmy o Judzie i historycznej ewolucji jego narodu. A gdy patrzymy na całą tę historię z perspektywy wiary katolickiej, nigdy nie traćmy z oczu jej centrum i spełnienia: Jezusa Chrystusa, obiecanego Mesjasza, Lwa z pokolenia Judy i Zbawiciela świata.*